

ՄԱՅՐ ԵՈՒԹԱՎ ԶԵՆԱԳՐԱՅ ՍՐԲՈՑ ԵՎԱԿՈՒՅԱՆՑ:
 Հատոր Գ: Կազմեց Նորայր Եղս. Պարպեան:
 Բառածալ, քարակազմ, 696 էջ, ձկարագրոյ:
 Երևուստէմ, 1909:

Ծնորհիւ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան
 Հայկական Մատենաշարին, կ'ունենանք նաեւ
 Երուսաղէմի մեծ ձեռագրաց հաւաքման
 չորրորդ հատորը՝ որով վանքին ցուցակա-
 գրուած ձեռագրաց թիւը կը հասնի 1365ի,
 այսինքն աւելի քան մէկ երրորդը հաւաք-
 ման ձեռագրերներուն:

Ցուցակագիր Նորայր Սրբազան խղճմը-
 տորէն կատարած է իր դործը, ինչպէս նաեւ
 խորհ՝ նոյնպէս ալ իր այս ցուցակով: Այս
 հատորին մէջ ցուցակագրուած 365 ձեռա-
 գիրներուն կէսը Ժէ դարէն կամ անկէ առաջ
 գրուած են: Մեծագոյն մասամբ Ժողովա-
 ծուներն են եւ միայն երեք Աւետարանն եւ եր-
 կու Աստուածաշունչ կան:

Պարունակութեամբ շահեկան են բազմա-
 թիւ ձեռագրերներ: Թիւ 1096 Ժողովածոն
 1633էն ստացուած է Բարսեղ բարունակե-
 աւն, որ Ամթեցին է: Թիւ 1102ի մագաղաթի
 վրայ մանրանկարները՝ կրնան եկամուտ ըլ-
 լալ եւ ԺԸ դարէն աւելի առաջ: Թիւ 1128-ը
 անտարակոյս 1411ին գրուած է Եկեղեցաց
 դաւառ: Թիւ 1133ի եւ 1239ի «Գովասանք
 Թռչնոց» տաղը պահասաւոր է եւ արդէն
 ծանօթ ամբողջական հրատարակութեամբ
 իմ կողմէս: Թիւ 1136ի գրիչ Նոր(ա)տունի
 զպիր հաւանարար նոյնն է Նորատունի
 Վրդ. Հոռմկլայեցիի հետ, որ 1653ին Սե-
 բաստիա Ս. Հրեշտակապետ գրած է Մեկ-
 նութիւն Մատթէի: Թիւ 1187ի գրիչը յայտ-
 նապէս Տաւնական քահանան է, որուն գըր-
 չին է նաեւ Թիւ 1262-ը՝ 1378էն, ինչպէս
 նաեւ Պերլինի Թիւ 25ը՝ 1361էն: Որոշ է նաեւ
 որ 1187 Թիւ ձեռագրին Պողոստիկոս Սըր-
 բազանի տուած 1415 Քրիստոսի թուակարը
 ճիշդ չէ եւ պէտք է ԺԴ դարու վերջին քա-
 ուորդին մէջ նշանակել: Թիւ 1235ը Յովհան-
 նէս Վրդ. Մրգուզի հեղինակութիւնն է: Մե-
 ծարթէք նորութիւն է Թիւ 1259-ը՝ Գիրք
 Հագեաց եւ Հրեշտակաց, զոր թարգմանած

է Տրա Ղուան: Այս ձեռագիրը եւ յիշատա-
 կարանը անծանօթ մնացած են Ամիրտովլաթ
 բժիշկին կենսագրութեամբ զբաղողներուն:
 Գրուած է 1481ին Աստուածատուր սարկա-
 ւազէ, «ի ինդրոյ Ամիրտովլաթ բժշկին,
 յիշատակ հոգւոյ իւրոյ, ի վայելումն զա-
 ւակաց իւրոց»: Գրութեան վայրը հաւա-
 նաբար Կ. Պոլիս, ուր կը գտնուէր Ամիր-
 տովլաթ այդ ատեն: Զուգադիպութեամբ
 մը, սոյն ձեռագրին բնօրինակն ալ կը գըտ-
 նուի Երուսաղէմի հաւաքման մէջ, գրուած
 1307ին՝ երբ թարգմանուած էր:

Ցուցակը կ'աւարտի զանազան ցանկերով,
 որոնք շատ կը հեշտացնեն ուսումնասէրին
 դործը այս հատորէն օգտուելու:

Ե. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

ՀԱՅՎԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՏՈՒԹԻՒՆ: Կազմեց Ար-
 մենակ Սայմաւելն: Լաքակազմ, մեծ ուքա-
 ծալ, էջ 472: Երևան, 1909:

Վերջապէս լոյս տեսաւ Արմենակ Սալ-
 մասլեանի այս մեծարժէք գործը: Հատորին
 վրայ ակնարկ մը իսկ պիտի բաւէ դիտողին
 խորհիլ տալու այն հսկայական գործը եւ
 անխառնաճեղք որ Մայմաւելանը կատարած է:
 Կարծես կործին աննուանելի դժուարուն
 թիւները շրջակէին, նախանձոր ու անպար-
 կելշտ խոշընդոտներն ալ հանուեցան գործին
 արտասահման հրատարակութեան համար:
 Սակայն ուրախ եմ որ Սայմաւելանն, շնորհիւ
 Երևանի հայագէտներուն, կըցաւ տեսնել
 իր բազմաշարչար գործին հրատարակու-
 թիւնը:

Գործը մասնաւորապէս կը պարունակէ
 Փրանսերէն, գերմաներէն եւ անգլերէն գիր-
 քեր՝ որոնք զոնէ մասամբ նիւթ կը պարու-
 նակին Հայոց եւ Հայաստանի մասին, կը խօ-
 սին Հայ մշակոյթի, կրօնքի, եւայլնի մա-
 սին: Արդարեւ Արարատ Լարիպեանի «Քրմ-
 բագրի Կողմից» յառաջարանին մէջ ըսածին
 պէս, «Չնայած Հայկական Մատենագիտու-
 թիւն աշխատութիւնը ոչ բոլոր ղէպքերում
 է համապատասխանում մեր մատենագիտու-
 կան — պահանջներին... նկատի ունենալով

1 Ապահովարար Խիզանի դպրոցի մամբակարմեր
 են ծձ դարու վերջէն կամ ժէ դարու սկիզբէն: